

Varer for
& Forlag:
Solvrefa-
6 gaffer i
As: En
Tollett-

Åpnet adgang til slike avstemninger. Avstemningsdagen er satt til 28. januar neste år.

Slike avstemninger er ialt forlagt i 14 byer, men det er bare i 3 byer forbudsfolket legger ut til strid for å få brennevinssalget stengt, nemlig i Larvik, Arendal og Kristiansund.

I alle øvrige byer med utsalg får disse automatisk sin bevilling fornyet for de kommende seks år, eller for

Stavanger, Haugesund, esund og Kristiansund.

Styrkeprøvene mellom forbudsmotstandere og forbudstilhengere i de tidligere helt tørlagte byer blir det meget interessant å følge. Meget tyder på at når det nu er forlagt slik avstemning, skyldes det at opinionen i disse byer har snudd. Noen tall som bladet «Stavangeren» offentliggjør for

Styrvoll Idrettslag blev — mot 1 — ame — bevilget 300 kroner til utbedring av Grønlibakken.

— Det besluttet å forhøje kommunens halvpart i understøttelsen til avgitte veivoktere og veivokteranker i samsvar med forhøjselsen av fylkets halvpart.

— Lardals andel i bankinnskuddsskatten for 1943—48 fra skattefordelingsfondet utgjør kr. 6458.

Nu, kjoreturen ender med ulyk-ke og ut fra denne utryk-ke og ut fra denne utryk-ke videre drama sig. De opptredende personer er ikke egentlig alltid så til-talende. Vi får høre om mordfor-søk, skamsjering av hester og megen ondskap deroppe i den lille avsides-liggende Vestfoldbygden omkring 1850. Forfatteren kommer undertiden i skade for å la enkelte av per-

1943 sendt til Tyskland som Nacht-und Nebel. I denne transporten var det 61 mann av samme ka-liber, av dem lever i dag ca. 15. Han kom til Natzweiler hvor den beryk-tede overbødelen Josef Kramer var kommandant. September 1944 blev Natzweiler evakuert og han kom til Dachau efter en vanlig krigstrans-port. Efter ca. 5 ukers opphold der

Hele Norges Lalla.

Solveig Eriksen: «Hele Norges Lalla». — Ernst O. Mortensens Forlag.

Under krigen kom det ut noen he-ter om forskjellige av Norges ynd-linger på scenen og det hvite lerret — Drangsholt, Per Aabel, Aase Bye

ingen ønsket ikke å bygge opp lær i England til å begynne med.

else som bl. a. belyser
ligerene's forhold og
ndre militære norske
nder under krigen.

se som officerene er avkreftet av de militære
ter en gammel Sande-sokning, o.s. sakfører, ma-
næs, Oslo, følgende som belyser en rekke av de
av våre officerer er kommet op i:

smålet om
av Regle-
re foresatte
benede styr-
forklaring
— hvorved
er er blitt
at de blev
Tyskland og
gjøre noen
tid da lan-
for det. —
erlige oplys-
ai 1940 satt
rer, antage-
krigsfanger-
st Østbye
at det tids-
fangeleiren
ten selv ut-

å få sluttet fred med tyskerne

— stanse ytterligere uensidig blodsutgydelse i Nord-Norge — og få Kongen og Kronprinsen til å vende tilbake til Oslo. Obersten slo til lyd for at en henstilling til Hans Majestet fra et så stort antall officerer, kunde bidra til en slik — efter oberstens mening. — heldig løsning.

Obersten er formentlig selv den rette til å redegjøre for aksjonens utfall. Men hvad jeg vil påpeke er de uheldige virkninger en sådan aksjon på det tidspunkt nødvendigvis måtte få på moralen, — det var så visst ikke en anmodning fra ens foresatte om å fortsette kampen og motstanden mot tyskerne.

2. Ca. 3 uker senere kapitulerte de norske styrker i Nord-Norge. Og Kongen og Kronprinsen og Regjerin-gen dro til England for å fortsette

kampen derfra — med som det het — alle til rådighet stående midler.

Det forbauset sikkert mange at chefen for Forsvarets Overkomman-do, general Ruge,

ikke etterkom den beordring han fikk — og fulgte Konge og Regjering for å fortsette kampen fra et sted utenfor landets grenser. Generalens beslutning om å bli tilbake og gå i krigsfangenskap kom utvilsomt til å spille en stor rolle for de befalingsmenn og de avdelinger som på det tidspunkt var i Nord-Norge og kunde ha reist med til England, og for de officerer som senere gikk hjemme og spurte sig selv hvad det nu var riktig å gjøre. Den omstendighet at

generalen tilrådet officerene av avlegge æresord på ikke å løfte våben på nytt mot den tyske krigsmakt, — skulde så visst ikke tilskynde noen til senere å forsøke sig.

Hvis forsvarschefen selv hadde etterlevet den beslutning som var fattet om krigens fortsettelse, — vilde vi ikke da sett en ganske annen og rask reising her hjemme, og undgått meget av den uklarhet som opstod?

Man vinner ikke en krig ved å gå i krigsfangenskap. Det hjelper lite at begivenheten ledsages av velvalgte, forklarende ord, som når frem til enkelte, — det er handlingen som under ulike alvorlige omstendigheter

blir bedømt og tjener til rettesnor for andre.

3. Hverken Regjeringen eller de militære myndigheter i England gav noen klare ordrer eller direktiver til alle de norske befalingsmenn som befant sig hjemme i Norge. Parolen var at de skulde bli hvor de var og avvente beskjed. Efter hvert som tiden gikk måtte hver enkelt gjøre sig op en mening om forholdene på basis av de opplysninger han fikk tak i. Enkelte officerer blev budsendt — andre forespurte selv om de skulde reise. — men fikk enten ikke noe svar, eller det svar at de skulde få reise-ordre når det blev bruk for dem.

Det skulde ikke meget fantasia til for å finne frem til den konklusjon, — at tyskerne når de fikk motbær, vilde fange inn alle de norske officerer.

Hvorfor kunne da ikke myndighe-tene gi en klar ordre i god tid om hvad officerene skulde gjøre? Var det noe som helst vunnet ved at over et tusen officerer blev ført i krigsfangenskap for å sitte der med gar-nisonerende løn?

Saken var nok den at det til å be-gynne med neppe var noen fast hold-ning hos Regjeringen på dette punkt.

Regjeringen ønsket ikke å bygge op noen her i Storbritannia. Derfor, fikk også selv fastsunnede officerer av hæren som befant sig i Sverige beskjed om at de kunde gjøre som de vilde. —

om de vilde forbi i Sverige eller reise hjem til Norge! Og så sent som i mars 1941 hevdet statsråd Mowinkel med stor veltalenhet i Stock-holm at

det forelå ikke noen mobilisering av hæren. Bestrebelsene fra de militære chefer for å få befal og mannaka-per over til England til oppbygning av avdelinger og bemanning av fartøier, — kampen mellom våre militære myndigheter og vår egen Regjering, — kom til å koste to av våre høieste og mest ansette militære chefer deres stilling. Ad-miral Diesen gikk av fordi han ikke gikk sine spofficerer over fra Sverige, — og general Fleischer gikk så trett av dette kvi, at det influerte på hans arbeid med andre oppgaver, og generalen blev be-ordret til annen tjeneste.

Regjeringen hidrog såvisst, ikke til å avklare situasjonen noe for de of-ficerer som var hjemme i Norge. Heller ikke på et senere tidspunkt utgjikk det noen ordre eller noe di-rektiv utover den forannevnte par-le at

officerene skulde bli hvor de var. Minst de fikk nærmere beskjed. Her-for må vel også de militære myndig-heter ha sin del av ansvaret. Og det er for mange ikke forståelig i dag som det var for 3-4 år siden hvor-for det ikke blev tatt overens om at de mange officerer vi hadde her i Norge, — som man vil forstå, — skulde være myndighetene — både de tyske og de norske, — å bli i Norge. Og det betyr her en

Storbritannia — og en del nye blev utdannet. Men når kontorene, sta-bene og avdelingene hadde fått sitt personell

var det ingen officerer igjen å sende til fronten! Officerene hjemme måtte regne med at myndighetene i London had-de den fulle oversikt over disse spørs-mål. Det var ikke lett å handle mot parolen for dem som var hjemme, — selv om det for mange hadde vært lett nok å stikke av fra hjemmefront-arbeidet og dra til Sverige.

Så kom det da til slutt — varslat, som nådde frem til en del officerer i det sydlige Norge. Om to dager blir du arrestert! Men det medfulgte

ingen ordre om hvad de skulde foreta sig.

Om de hadde så? Skulde man, som general Ruge, gå i krigsfangenskap, — eller dra til Sverige, eller gå i dek-ning? På bakgrunn av det som fore-lå bedømte de fleste situasjonen slik: Siden myndighetene ikke har bruk for mig ute, får jeg gå i krigsfan-genskap. Å dra til Sverige er det liten hjelp i, og jeg kommer ikke vi-derre derfra. De officerer som var der har jo fått beskjed om at de ikke godt kan reise hjem igjen. Og hvis jeg reiser, eller går i dekning, blir det umått representant overfor min fa-milje. Na er det for sent å gjøre noe. Så blev det da krigsfangenskap, — lange tunge måneder, — år. Med tanteord når man til slutt kom hjem. Men man vil forstå, — skulde være myndighetene — både de tyske og de norske, — å bli i Norge. Og det betyr her en

hovedskylden ligger for misfær- med våre officerer.

Dette skrives ikke som et forsvar for de vaklende og svake eller de som svikket. Vi håper og ønsker alle så de som har undratt sig sin plikt må få sin rettfærdige straff. Men her

skaltes og valtes med menneskeskjebner, — med mange rettskafne menn, som kanskje har en lang arbeidsdag bak sig i en god saks tjeneste. De skal alle på vekskelen og veies. Enkelte skal på grunn av alder stige av fra sin tjeneste — andre skal igjen gå til sin gjerning. Felles for dem alle er at de skal granskes og stemples.

Jeg tviler ikke på at den særede granskningskomité vil gjøre sitt ar-beid samvittighetsfullt, omhyggelig og rettfærdig.

Jeg er imidlertid bange for at det-te ikke vil være tilstrekkelig til å få den hele og fulle sannhet om forhold-ene. Det vil derfor hvis ikke andre forslinger tas, — utvilsomt, bli hengende igjen noe i folks bevissthet om at ikke alt var som det skulde være med den officer som satt i Tysk-land under krigen. Dette gavner ikke noen — det bare vanskeliggjør hans arbeid for forsvaret i fremtiden. Jeg vil derfor henstille til granskningskomitéen å overvåke om ikke komitéen, efter å ha gjennomgått alle de opplysninger og rapporter som er sendt, finner å ville rette en forestilling til de høieste militære myndigheter med anmodning om at det gies en offentlig uttalelse om det hele forhold, slik at skylden for misfærden blir lagt på de ansvar-lige.

J. A. Mortensen, 28. oktober 1948.
Hans Jørgen Møller

42. Marie Knudsens Eff.: Varer for 10 kroner.
- 43—48) Stokke Agentur & Forlag: En forskjærkniv.
- 49—52) Marthinsens Solvvarrefabrik: 6 spiseskjeer og 6 gaffler i solvplett.
- 53—54) Einar Sørensen As: En stor flaske Sanasol.
55. Vestfold Farvehandel: Tollett-artikler for 10 kroner.

Avstemningsdagen er satt til 28. januar neste år.

Slike avstemninger er ialt forlangt i 14 byer, men det er bare i 3 byer lorbudsfolket legger ut til strid for å få brennevinssalget stengt, nemlig i Larvik, Arendal og Kristiansand.

I alle øvrige byer med utsalg får disse automatisk sin bevilling fornyet for de kommende seks år, eller for

Stavanger, Haugesund, Arendal og Kristiansund.

Styrkeprøvene mellom forbudsmotstandere og forbudstilhengere i de tidligere helt tørlagte byer blir det meget interessant å følge. Meget tyder på at når det nu er forlangt slik avstemning, skyldes det at opinionen i disse byer har snudd. Noen tall som bladet «Stavangeren» offentliggjør for

1 stemme — bevilget 300 kroner til utbedring av Grønlibakken.

— Det besluttedes å forholde kommunens halvpart i understøttelsen til avgitt veivoktere og veivoktere i samsvar med forholdeisen av fylkets halvpart.

— Lardals andel i bankinnskuddsskatten for 1945—46 fra skatteforordningsfondet utgjør kr. 6458.

ke og ut fra denne utvikler da det videre drama sig. De opptredende personer er ikke egentlig alltid så tiltalende. Vi får høre om mordforsøk, skamsjering av hester og megen onsdag deroppe i den lille avsidesliggende Vestfoldbygd omkring 1850. Forfatteren kommer underveis i skade for å la enkelte av per-

und Nebelfange. I denne transporten var det 61 mann av samme kaller, av dem lever i dag ca. 15. Han kom til Natzweller hvor den beryktede overbødelen Josef Kramer var kommandant. September 1944 blev Natzweller evakuert og han kom til Dachau efter en vanlig kuvogntransport. Etter ca. 5 ukers opphold der

Hele N

Solveig Norges Mofte

Under krisen ter om forskjellinger på scenen — Drangsholt

Regjeringen ønsket ikke å bygge opp noen hær i England til å begynne med.

En redegjørelse som bl. a. belyser „Tysklands-officerene"s forhold og en rekke andre militære norske anliggender under krigen.

I den redegjørelse som officerene er arkivert av de militære myndigheter, skrives en gammel Sande-søknad, o.s.aktør, major Hans Aasnes, Oslo, folende som belyser en rekke av de forhold mange av våre officerer er kommet op i:

I forbindelse med spørsmålet om de har fått anmodning av Regjeringen eller mine militære foresatte om å slutte mig til de vednede styrker utenfor Norge. — til forklaring av de senere begivenheter — hvorved så mange norske officerer er blitt sluppet i et uheldig lys ved at de blev fort som krigsfanger til Tyskland og derav avskåret fra å gjøre noen innbuds for landet på en tid da landet nettop hadde behov for det. — vil jeg få gi følgende særlige opplysninger.

1. I begynnelsen av mai 1940 satt et betydelig antall officerer, antagelig 4—500, på Grini som krigsfanger. Min foresatte — oberst Østbye — fant sig befølet til på det tidspunkt å reise en aksjon i fangeleiren i den hensikt, som obersten selv uttrykte det:

å få sluttet fred med tyskerne

— stanse ytterligere uønsket blodutgyldelse i Nord-Norge — og få Kongen og Kronprinsen til å vende tilbake til Oslo. Obersten slo til lyd for at en henstilling til Hans Majestet fra et så stort antall officerer, kunde bidra til en slik — efter oberstens mening, — heldig løsning.

Obersten er formentlig selv den rette til å redegjøre for aksjonens utfall. Men hvad jeg vil påpeke er de uheldige virkninger en sådan aksjon kunde bidra til en slik — efter oberstens mening, — heldig løsning.

2. Ca. 3 uker senere kapitulerte de norske styrker i Nord-Norge. Og Kongen og Kronprinsen og Regjeringen dro til England for å fortsette

kampen derfra — med som det het — alle til rådighet stående midler.

Det forbauset sikkert mange at chefen for Forsvarets Overkommando, general Ruge,

ikke etterkom den beordring han fikk — og fulgte Konge og Regjering for å fortsette kampen fra et sted utenfor landets grenser. Generalens beslutning om å bli tilbake og gå i krigsfangenskap kom utvilsomt til å spille en stor rolle for de befalingsmenn og de avdelinger som på det tidspunkt var i Nord-Norge og kunde ha reist med til England, og for de officerer som senere gikk hjemme og spurte sig selv hvad det nu var riktig å gjøre. Den omstendighet at

generalen tilrådet officerene av avlegge æresord på ikke å løfte våben på nytt mot den tyske krigsmakt, — skulde så visst ikke tilskynde noen til senere å forsøke sig.

Hvis forsvarschefen selv hadde etterlevet den beslutning som var fattet om krigens fortsettelse, — vilde vi ikke da sett en ganske annen og rask reising her hjemme, og undgått meget av den uklarhet som opstod?

Man vinner ikke en krig ved å gå i krigsfangenskap. Det hjelper lite at begivenheten ledsages av velvalgte, forklarende ord, som når frem til enkelte, — det er handlingen som under slike alvorlige omstendigheter

blir bedømt og tjener til rettesnor for andre.

3. Hverken Regjeringen eller de militære myndigheter i England gav noen klare ordrer eller direktiver til alle de norske befalingsmenn som befant sig hjemme i Norge. Parolen var at de skulde bli hvor de var og avvente beskjed. Efter hvert som tiden gikk måtte hver enkelt gjøre sig op en mening om forholdene på basis av de opplysninger han fikk tak i. Enkelte officerer blev budsendt — andre forespurte selv om de skulde reise, — men fikk enten ikke noe svar, eller det svar at de skulde få reiseordre når det blev bruk for dem.

Det skulde ikke meget fantasitil for å finne frem til den konklusjon, — at tyskerne når de fikk motber, vilde fange inn alle de norske officerer.

Hvorfor kunne da ikke myndighetene gi en klar ordre i god tid om hvad officerene skulde gjøre? Var det noe som helst vinnert ved at over et tusen officerer blev ført i krigsfangenskap for å sitte der med garnisonerende løn?

Saken var nok den at det til å begynne med neppe var noen fast holdning hos Regjeringen på dette punkt.

Regjeringen ønsket ikke å bygge opp noen hær i Storbritannia. Derfor, fikk også selv fastslåttede officerer av hæren som befant sig i Sverige beskjed om at de kunde gjøre som de vilde, —

om de vilde forbli i Sverige eller reise hjem til Norge! Og så sent som i mars 1941 hevdet statsråd Mowinkel med stor veltalenhet i Stockholm at

det forelå ikke noen mobilisering av hæren.

Bestrebelsene fra de militære chefer for å få bejal og mannskaper over til England til oppbygning av avdelinger og bemanning av fartøier, — kampen mellom våre militære myndigheter og vår egen Regjering, — kom til å koste to av våre hoieste og mest ansette militære chefer deres stilling. Admiral Diesen gikk av fordi han ikke fikk sine sjoficerer over fra Sverige, — og general Fleischer gikk så treit av dette kol, at det influerte på hans arbeid med andre oppgaver, og generalen blev beordret til annen tjeneste.

Regjeringen hidrog såvíst ikke til å avklare situasjonen noe for de officerer som var hjemme i Norge.

Heller ikke på et senere tidspunkt utgjikk det noen ordre eller noe direktiv tilover den forannevnte paragraf.

Officerene skulde bli hvor de var. Men de fikk senere beskjed. Herfor må vel også de militære myndigheter bli sin del av ansvaret. Og det er for mange litt morsomt i dag som det var for 3—4 år siden hvor for det ikke blev tatt overens om at de mange officerer vi hadde for å gjøre en krigsaksjon i Norge, — og dermed for å hindre tyske militæraksjoner å gå inn for gjensyngningen av Norge, — kunne på seisen var vinnert. Det blev efter hvert en del norske officerer som i

Storbritannia — og en del nye blev utdannet. Men når kontorene, stabene og avdelingene hadde fått sitt personell

var det ingen officerer igjen å sende til fronten! Officerene hjemme måtte regne med at myndighetene i London hadde den fulle oversikt over disse spørsmål. Det var ikke lett å handle mot parolen for dem som var hjemme, — selv om det for mange hadde vært lett nok å stikke av fra hjemmefrontarbeidet og dra til Sverige.

Så kom det da til slutt — varslat, som nådde frem til en del officerer i det sydlige Norge. Om to dager blir du arrestert! Men det medfulgte

ingen ordre om hvad de skulde foreta sig.

Og hvad så? Skulde man, som general Ruge, gå i krigsfangenskap, — eller dra til Sverige, eller gå i dekning? På bakgrunn av det som forelå bedømte de fleste situasjonen slik: Siden myndighetene ikke har bruk for mig ute, får jeg gå i krigsfangenskap. Å dra til Sverige er det liten hjelp i, og jeg kommer ikke videre derfra. De officerer som var der har jo fått beskjed om at de ikke godi kan reise hjem igjen. Og hvis jeg reiser, eller går i dekning, blir det en fatt representant overfor min familie. Nå er det for sent å gjøre noe.

Så blev det da krigsfangenskap. — Lange, tunge måneder. — År. Med fanteord når man til slutt kom hjem. — Saken var — men man vil forstå — tatt over myndighetene — hadde de civile og de militære — sett ikke så enkel. Og det begynte her en Personlig er jeg takfull til i full sin på hvilken måte de Nordnorske

hovedskylden med våre off

Det skrives for de vaklende sviktet. Vi håper de som har undgått sin rettferdige

— med mange i kanskje har en sig i en god skil alle på vekstskil skal på grunn a kin tjeneste — a sin gjerning. På at de skal trans J eg tviler ikke

Eranskningskomit beid samvittigh og rettferdig

Jeg er imidlertid te ikke vil være den hele og fulle dene. Det vil de forslaginger tas hengende igjen n om at ikke all v være med den off land under krig

ke noen — det hans arbeid for a Jeg vil derfor

shoptomitten a komitten. efter alle de opplysning er innsendt, sian

forestilling til de myndigheter med det skal en offia det hele forhold

mistrin ikke bli det

J. E. Mowinkel